

Školsko natjecanje iz povijesti
Školska godina 2024./2025.
Skupina: 5. skupina – III. razred srednje škole
22. siječnja 2025.

Školsko natjecanje iz povijesti

22. siječnja 2025.

treći (III.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	69
--	----

Upute natjecateljima **koji ispit rješavaju na stolu**

1. **Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
2. Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom tintom ili kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim slovima, ne tiskanim slovima. Odgovori moraju biti pravopisno i gramatički točni. Korištenje kraticama nije dopušteno i bodovat će se s 0 bodova. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZO u školskoj godini 2024./2025.
9. **Koristi se listom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Školskoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh u natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na školskome natjecanju:

1. _____ (predsjednik Školskoga povjerenstva)
2. _____ (član Školskoga povjerenstva)
3. _____ (član Školskoga povjerenstva)

Školsko natjecanje iz povijesti
Školska godina 2024./2025.
Skupina: 5. skupina – III. razred srednje škole
22. siječnja 2025.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

1. Poveži ime vladara s pripadajućim obilježjem tako da upišeš odgovarajuće slovo na praznu crtu.

_____ Friedrich II.   _____ Filip V.   _____ Katarina Velika   _____ Marija Terezija

A. odrekao se nasljedstva francuske krune

B. „prvi sluga države”

	1
--	---

C. Potemkinova sela

D. Terezijanska viteška akademija

2. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

	3
--	---

Ovaj sporazum je svakako jedan od jedinstvenih dokumenata u analima diplomacije. Vidimo Kršćanskog Kralja, koji se naziva ocem svog naroda, kako predaje 400 tisuća svojih podanika, kao svinje na tržnici. Vidimo velikog i moćnog princa koji se želi snishodljivo odnositi prema svom protivniku za pruće vlastitih šuma. Mi vidimo nasljednog nositelja Carskog žezla Njemačke ne samo u odnosu na prošle inovacije na vlastitim područjima vladanja, već i za sve buduće promjene koje mušice ili tiranija njegovog neprijatelja mogu diktirati s poštovanjem prema svojim saveznicima u Španjolskoj i Portugalu.

(The Gentlemen's Magazine, 1809.)

2.1. Koji je naziv sporazuma koji je kritiziran u priloženome povijesnom izvoru?

_____

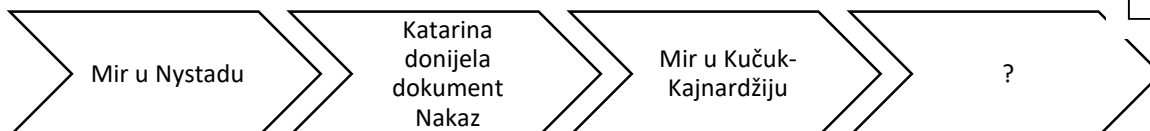
2.2. Navedi ime vladara koji se krije iza podcrtanoga opisa. _____

2.3. Izdvoji dio povijesnoga izvora koji govori o austrijskome gubitku Gorice, Gradišća, Koruške, istočnoga Tirola, Trsta i Istre.

_____

3. Upotpuni točan kronološki niz kojim ćeš uspostaviti uzročno-posljedične odnose. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora koji odgovara znaku upitnika na lenti vremena.

	1
--	---

A. Bulavinova buna

B. početak gradnje Sankt-Peterburga

C. Pugačovljeva buna

D. ruska aneksija Krima

Školsko natjecanje iz povijesti
Školska godina 2024./2025.
Skupina: 5. skupina – III. razred srednje škole
22. siječnja 2025.

4. Pozorno pročitaj ulomke iz povijesnih izvora i odgovori na pitanja.

	4
--	---

I.

Žene su poznavale malo šta osim molitvenika; razgovarale bi među sobom o kućnim poslovima, svojoj djeci i služinčadi. (...) Žene brbljaju uopće samo o modi, odjeća svake pojedine točno se motri (...). Sada ima također mnogo učenih ili problematičnih žena, koje unesrećuju svoje obitelji.

(Adam Oršić, Memoari grofa Adama Oršića od Slavetića, 1725. – 1814.)

II.

Ja N. N. prisežem po Bogu svemogućemu, i obećavam, da ću svoju dužnost doista obnositi s onom pažnjom i marljivošću, koja iziskuje istinsko dobro ili kršćansku spoznaju duše. Svakoj roditelji, kod koje budem zvana, želim se posvetiti svojom službom i svim svojim mogućnostima, pridržavajući se propisanih naredbi, da odagnam zlo od meni bližnjih. Jednakom ljubavlju želim biti na pomoć bogatima i siromašnima te neću ostaviti one koje primim na skrb, nego ću marljivo nad njima bdjeti. (...) Zato određujem da se obavezno jedanput godišnje pozivate pred mene na provjeru znanja. (...) Kada od mene ili od ranarnika budete pozvane na ispitivanje ili provjeru, bit će vam dužnost: 1. Pokazati molitvenik (jer svakoj sam jedan podario.

(Ivan Krstitelj Lalangue, Pravilnik o primaljskoj djelatnosti, 1777.)

Usporedi stavove prema obrazovanju žena. Navedi po jedan argument za svaki izvor.

stavovi: _____

argumenti: _____

---

5. Koja se od navedenih tvrdnja veže uz mir u Campoformiju? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

A. Dalmacija i Istra ušle su u sastav Kraljevine Italije.

B. Stvorene su Ilirske pokrajine.

C. Ukinuta je Dubrovačka Republika

D. Ukinuta je Mletačka Republika.

	1
--	---

Školsko natjecanje iz povijesti
Školska godina 2024./2025.
Skupina: 5. skupina – III. razred srednje škole
22. siječnja 2025.

3

6. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Mi držimo ove Istine samorazumljivim: svi su ljudi stvoreni jednakima i obdareni od svojeg Tvorca određenim neotuđivim pravima, među kojima su život, sloboda i potraga za srećom. Radi očuvanja tih prava vlast se uspostavlja među ljudima, što izvodi svoje pravedne ovlasti iz suglasnosti onih kojima vlada, a kad god bilo koji oblik vlasti postane razoran za te ciljeve, tada je pravo građana izmijeniti je ili napustiti i uspostaviti novu vlast, što će se temeljiti na tim načelima i ustrojiti svoje ovlasti u takvom obliku kakav im izgleda najprikladnijim za ozbiljenje njihove sigurnosti i sreće.

6.1. Koje je ime dokumenta prikazanoga na priloženome povijesnom izvoru?

6.2. Koji je naziv načela na koji se odnosi dio teksta podcrtan u povijesnome izvoru?

6.3. Kako se naziva koncept prema kojemu su „ljudi i društva dio reda uspostavljenog božanskim zakonima te država svojim zakonima mora osigurati uspostavljanje istog reda za sve svoje građane” prisutnoga u ovome povijesnome izvoru? _____

3

7. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Potrebno je preko Ugarske kancelarije odmah naći obilniji fond za osnivanje njemačkih škola u Zagrebu i drugim većim gradovima. Za žensku djecu potrebno je organizirati poduku u šivanju, pletenju, izradi čipaka. Za poduku činovnika u poljoprivredi i stočarstvu, neka im se pošalju dobre stručne knjige, iz kojih će se važniji izvodi prevesti na hrvatski jezik, štampati i besplatno podijeliti narodu. (Marija Terezija, Odgovor Dvorskom trgovačkom vijeću, 1764.)

Navedi tri reforme vidljive u izvoru koje je Marija Terezija poticala.

2

8. Pozorno prouči priloženi slikovni izvor i odgovori na pitanja.

8.1. Koji je naziv gospodarske politike koju ilustrira priloženi izvor?

8.2. Koje je ime habsburškoga vladara s kraja 18. stoljeća prikazanoga na slici?

---

9. Pozorno pročitaj ulomke iz povijesnih izvora i odgovori na pitanja.

	2
--	---

I.

Neću trpjeti da se u mojem kraljevstvu stvara savez koji bi prirodnu vezu zajedničkih dužnosti i obveza mogao pretvoriti u sveopći otpor. (...) Zar je dopušteno zaboraviti da samo u mojoj osobi počiva suverena vlast čiji je pravi smisao duh savjeta, pravde i razuma; (...) jedino meni pripada sva zakonodavna vlast, neograničena i nedjeljiva.

(Iz govora Luja XV. Članovima pariškog parlamenta, 3. 11. 1766.)

II.

Politička sloboda građanina onaj je spokoj duha koji proizlazi iz uvjerenosti svakog čovjeka u svoju sigurnost; a da bi čovjek uživao tu slobodu, vladavina mora biti takva da se građanin ne mora bojati drugog građanina. Kad su zakonodavna i izvršna vlast objedinjene u istoj osobi ili istom upravnom tijelu, slobode nema (...). Slobode nema ni ako sudska vlast nije odvojena od zakonodavne i izvršne vlasti. Ako bi bila združena sa zakonodavnom vlašću, vlast nad životom i slobodom građana bila arbitrarna, jer bi zakonodavac bio i sudac. Da je pak združena s izvršnom vlašću, sudac bi mogao imati snagu tlačitelja.

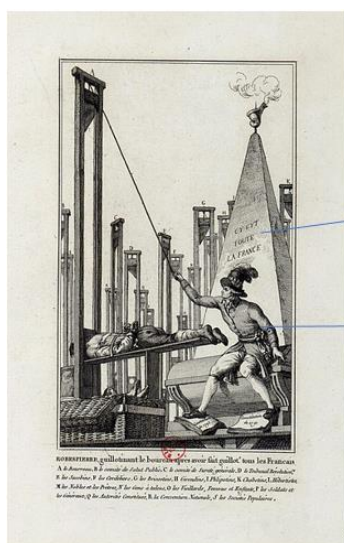
(Montesquieu, O duhu zakona, 1748.)

9.1. Koji se oblik vladavine opisuje u prvome izvoru? _____

9.2. Koji je naziv načela opisanoga u drugome izvoru? _____

10. Pozorno prouči priloženu karikaturu i odgovori na pitanja.

	3
--	---

(...)cijela Francuska

M. Robespierre

10.1. Koji je naziv razdoblja Francuske revolucije na koje se odnosi priložena karikatura?

_____

_____

10.2. Objasni kakav je stav autora karikature prema prikazanome razdoblju francuske povijesti? Argumentiraj svoj odgovor. _____

11. Pozorno pročitaj pisani povijesni izvor iz razdoblja Francuske revolucije

(govor Francois de Neufchateaua u Skupštini 1791.) i odgovori na pitanja.

	4
--	---

Crkva je u državi, a nije država u crkvi. Ne smijete nipošto učiniti grešku i dozvoliti državu u državi, ni podvrći opće društvo, veliku obitelj, suvereni narod kojega su interesi vama povjereni, ambiciji i pohlepi šake pojedinaca. Vi ćete reći tim pojedincima: ako su dobronamjerni, ne smiju odbiti da to dokažu; ako njihova crkva hoće da bude primljena u državu, mora se podvrći državnim zakonima, njezini službenici trebaju položiti zakletvu pokornosti i vjernosti državi.

11.1. Je li ovaj povijesni izvor primarni ili sekundarni te argumentiraj svoj odgovor?

11.2. Objasni kakav bi, prema mišljenju autora, trebao biti položaj Crkve.

11.3. Argumentiraj svoj odgovor citatom iz povijesnoga izvora.

12. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

	3
--	---

Majke, kćeri sestre, predstavnice naroda, traže mogućnost da tvore Narodnu skupštinu. Smatrajući da su neznanje, zaborav i prezir prava žene uzrok javnih nedaća i korupcije vlade, odlučile su izložiti u svečanoj Deklaraciji neotuđiva i sveta prava žene. (...) Čl. 1. Žena se rađa slobodna i ima ista prava kao muškarac. Društvene razlike mogu biti utemeljene samo na općoj koristi. Čl. 2. Cilj svakog političkog udruživanja jest očuvanje prirodnih i nezastarivih prava žene i čovjeka. Ta prava su sloboda, vlasništvo, sigurnost i ponajviše otpor potlačivanju.

(Olympe de Gouges, Prava žene i građanke, 1791.)

12.1. Koji je događaj potaknuo Olympe de Gouges na izradu Deklaracije o pravima žena i građanki?

12.2. Koji je cilj Deklaracije? Argumentiraj ga dijelom teksta iz izvora.

Školsko natjecanje iz Povijesti
Školska godina 2024./2025.
5. skupina: III. razred srednje škole
22. siječnja 2025.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

	5
--	---

13. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Nesporno je da je nekad moć Turaka bila velika prema njihovim susjedima, ne samo zbog njihove brojnosti, nego i zbog njihovih vojnih i civilnih institucija. (...) Uz to što Turci odbijaju sve reforme, buntovni su i skloni pobunama. (...) Njihovi se konjanici podjednako boje protivnika i vlastitih pješaka jer u porazu otvaraju vatru na njih kako bi se dokopali njihovih konja i što prije pobjegli. Ukratko, više nalikuju na okupljenu rulju, nego regrutiranu vojsku. (...) Umijeće kovanja njihovih sabliji sad je izgubljeno i sve su oštrice koje imaju vrijednost prastare. (...) Trenutačni sultan, Selim III., pokušao je uvesti europsku disciplinu u tursku vojsku i raspustiti janjičare. (...) Taj potez, kako se moglo i očekivati, izazvao je pobunu, koja je smirena tek kada je sultan pristao isplaćivati im plaću do kraja njihova života.

(Eton, William, A Survey of the Turkish Empire, 1799.)

13.1. Koja se dva uzroka krize Osmanskoga Carstva u 18. st. opisuju u priloženome povijesnom izvoru. Navedi argumente za svoj odgovor.

uzroci: _____

argumenti: _____

_____
_____

13.2. Objasni tko su janjičari navedeni u povijesnome izvoru.

_____

14. Poredaj događaje povezane uz gospodarski razvoj Hrvatske kronološkim redom brojevima od 1 do 4 (počevši od najstarijega).

_____ izgradnja Jozefinske ceste

_____ donesen Grimanijev zakon

_____ potpisan Ugovor o trgovini i plovidbi u Požarevcu

_____ izgradnja Karolinske ceste

	1
--	---

3

15. Pozorno promotri priloženi zemljovid i odgovori na pitanja.

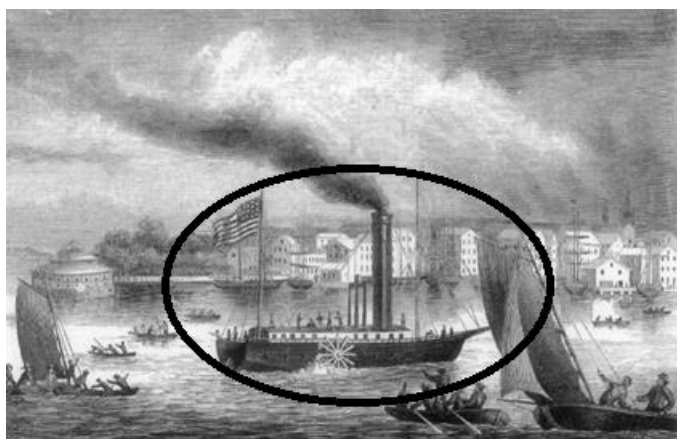
15.1. Kojim je brojem označena bitka u kojoj je poginuo admiral Horatio Nelson?
_____

15.2. Kojim je brojem označena bitka u kojoj je Napoleon porazio koalijske snage 1805. godine te je ubrzo osvojio Beč?
_____

15.3. Kojim je brojem označena bitka u kojoj je Napoleon porazio prusku vojsku 1806. godine te je uskoro osvojio Berlin i zauzeo područje istočne Pruske?
_____

5

16. Pozorno prouči grafički prilog i odgovori na pitanja.

16.1. Koje je otkriće uzrok izuma prometnoga sredstva prikazanoga na povijesnome izvoru?
_____

16.2. Koje je ime i prezime konstruktora prometnoga vozila zaokruženoga na slici?
_____

16.3. Koje je ime toga prometnog sredstva? _____

16.4. Navedi naziv vrste brodova koji su nestali iz masovnije uporabe u trgovini te objasni najmanje jedan uzrok tome. _____

17. Pozorno prouči priloženu sliku i odgovori na pitanja.

	2
--	---

17.1. Koji je naziv skupine nezadovoljnih građana Pariza tijekom Francuske revolucije čiji je predstavnik prikazan na slici?

17.2. Koji je dio odjeće zaslužan za podrijetlo naziva skupine tih francuskih revolucionara?

18. Pozorno prouči priloženu sliku i odgovori na pitanja.

	2
--	---

Adolph Northen, 1851.

18.1. Što je povod Napoleonova osvajačkoga pohoda o kojemu svjedoči slika?

18.2. Izdvoji jedan uzrok Napoleonova poraza prikazanoga na slici.

22. siječnja 2025.

	3
--	---

20. Pozorno prouči priloženu tablicu izvoza tekstila iz Engleske i odgovori na pitanja.

	4
--	---

Razdoblje	Izvoz tekstila (u tonama)
1780. – 1789.	756
1790. – 1799.	2631
1800. – 1809.	9995
1810. – 1819.	18 712

20.2. Navedi dva razloga zbog kojih su britanske kolonije važne za promjenu prikazanu u tablici.

21. Pozorno prouči priložena umjetnička djela i odgovori na pitanja.

	3
--	---

David: Napoleon prelazi Alpe

Antonio Canova: Paolina Bonaparte – Borghese

21.1. Koji je naziv umjetničkoga stila karakterističnoga za prikazane slike? _____

21.2. Navedi najmanje dva obilježja toga umjetničkog stila prisutna na prikazanim umjetničkim djelima. _____

	2
--	---

22. Pozorno pročitaj ulomak iz priloženoga povijesnog izvora i odgovori na pitanja.

Mi, Marija Terezija, božjom milošću carica rimska, njemačka, mađarska, češka, dalmatinska, hrvatska i slavonska kraljica. (...) Pošto smo razmislili o ovoj stvari (...) odlučili smo postaviti stalnu odredbu o daćama (...) u zemlji našoj gore spomenutoj donjoj Slavoniji, naime u županijama Virovitičkoj, Požeškoj i Srijemskoj.

(Iz urbara Marije Terezije, 1756.)

22.1. Koji je naziv urbara na koji se odnosi priloženi povijesni izvor? _____

22.2. Navedi dio teksta priloženoga povijesnog izvora koji upućuje da je to taj urbar.

_____

23. Pozorno prouči priložene slike sudionika grčkoga ustanka i odgovori na pitanja.

	4
--	---

23.1. Koje je ime i prezime engleskoga književnika prikazanoga na slikama?

23.2. Koji je politički proces utjecao na promjenu prikazanu na priloženim slikama?

23.3. Argumentiraj svoj odgovor usporedbom priloženih povijesnih izvora.

24. Koja se od navedenih tvrdnja **ne** može povezati s liberalizmom? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

- A. ograničavanje slobode govora i izražavanja
- B. podrška tržišnoj ekonomiji i privatnomu vlasništvu
- C. promicanje vladavine prava i demokratskih institucija
- D. zalaganje za individualne slobode i prava

	1
--	---

	4
--	---

25. Pozorno prouči priloženi zemljovid država Latinske Amerike s početka 19.

stoljeća i odgovori na pitanja.

25.1. Kojim je brojem označena država koju je 1820. godine stvorio Simon Bolivar oslobodivši područje Ekvadora, Nove Granade i Venezuele? Koje je ime te države?

Označena je brojem _____, a ime je novostvorene države _____.

25.2. Kojim je brojem označena država koja je jedina stekla neovisnost mirnim putem? Koje je ime te države?

Označena je brojem _____, a ime je novostvorene države _____.